

MUNI
PED

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Sociální psychologie

Sociální skupiny

Dotaz na minulou přednášku

Jaké jsou 3 funkce emocí?

1. **informační** funkce (biologická podstata):
city, pocity, prožitky.
2. **komunikační** funkci (sociální podstata):
chování.
3. **motivační** funkce (biologická i sociální podstata): hodnoty, cíle.

Evoluce sociálních skupin

- Sociální vztahy mezi jedinci zakládají sociální skupiny a systémy.
- Sociální vztahy a systémy se vyvíjejí ze základních dyadických vztahů (z potřeb reprodukce: matka-dítě, otec-dítě, já-partner/ka) směrem k různě propojeným sociálním skupinám.
- Hierarchické uspořádání se objevuje od neolitu, ale vrcholí v době bronzové.
- Lovecko-sběračské společnosti jsou egalitářské. Osobní hrdost často nevítaná (srov. !Kungové/Sanové).

SOCIÁLNÍ SKUPINA

SOCIÁLNÍ SKUPINA

= základní a klíčový termín sociální psychologie

DEF:

- 1: sociální skupina je soubor jedinců, **mezi kterými existuje specifická sociální interakce**, a to jak bezprostřední interakce, tak i zprostředkovaná.
- 2: soc. skupina má schopnost společného jednání = **chování členů je podřízeno cílům a normám skupiny**.
- 3: členové soc. skupin **si musejí být přináležení do dané soc. skupiny vědomi** (jedině tak se mohou řídit jejich normami).

SOCIÁLNÍ SKUPINA

Hranice některých soc. skupin jsou ostré (naše kapela), jiné méně (národ).

Každá soc. skupina nějak odlišuje ty *uvnitř* a ty *venku*: **my a oni** (*insider x outsider*): srov. prezentaci „13. Meziskupinové vztahy“.

SOCIÁLNÍ SKUPINA

Dle různých kritérií lze vydělit **různé typy soc. skupin**:

- **velké x malé** (malé do cca 30 členů)
- **krátkodobé x dlouhodobé x trvalé**
- **vysoce organizované (= formální) x málo organizované (= neformální)**
- **s jasnými cíly x s obecnějšími cíly**
- **lokalizované x rozptýlené**
- **s automatickým členstvím x s voleným č.**
- **otevřené x uzavřené**
- **ad.**

Jsme členy mnoha soc. skupin záraz!

(rodina, třída, kámoši, zaměstnání, hospoda, koníček, sport, FB skupiny? ...).

Cvičení: do kolika soc. skupin patřím? 4 min

Srov. oproti tradičnímu (=předindustriálnímu) uspořádání (rodovému uspořádání), kdy naprostá většina osob na této planetě žila a žije v rámci komunit, v nichž jsou všichni (až na výjimky – srov. příjmení Novák, Neuman...) geneticky spřízněni.

Někde je někdy vztah k rodu víc než lidský život (srov. vraždy ze cti).

Referenční sociální skupina

- **Je ta sociální skupina** má na jedince vliv, jedinec se k ní vztahuje jako k ideálu či vzoru a poměřuje jejími normami svoje
 - chování,
 - postoje,
 - ambice,
 - vzhled.
- Pro nás to bývá většinou vrstevnická skupina.

Subkultura

- „Termín s. se také vztahuje na specif. skupinu, která je tvůrkyní a nositelem zvláštních, odlišných norem, hodnot, vzorců chování a zejm. životního stylu, i když se podílí na dominantní kultuře a na fungování širšího společenství.“ (Sociologický slovník AV)

Sociální skupina?

Agregáty

Ne všechna shromáždění lidí jsou soc. skupiny:

lidé na autobusové zastávce
lidé na pláži...

Jsou to tzv. **agregáty**.

I v agregátech dodržujeme určitá pravidla.

Dav je specifický druh agregátu s ohromným počtem jedinců.

Sociální kategorie

Sociální kategorie je skupina osob, které vykazují jeden či více společných znaků, přičemž mezi těmito osobami neexistuje přímá interakce a komunikace (čili nejsou to nutně soc. skupiny!). Soc. kategorie jsou výsledkem operacionalizace ve výzkumu a kategorizace při vnímání skupin. (např. nezletilé děti, studenti SŠ, ženy na mateřské dovolené). Členové těchto sociálních kategorií mají společné určité charakteristiky, v některých ohledech jednají stejně. Nemají však např. stanovené společné cíle.

Sociální organizace a jejich struktura

Organizace a jejich struktura

Moderní armáda (od raného novověku) – velmi tradiční organizace (od eneolitu, kdy asi vznikl „trojí lid“?).

Armáda je: vysoce **formální**, dlouhodobá, velká, s jasnými cíli, uzavřená, s voleným členstvím (krom mobilizace), s úzkou organizační strukturou a maximální hierarchizací.

Typická armádní hierarchie s názvy hodností, s rozdílnými znaky na uniformě, s vlastním ubytováním (vojáci, důstojníci), s vlastními ceremoniemi, dokonce i s vlastním právem! – toť zesílené a rozvinuté znaky každé soc. skupiny.

Jiné příklady archaických organizací: státní správa (římská), církevní řády, stavební hutě, cechy atd.

Dnes: moderní výrobní organizace. (srov. nárůst velikosti továren od poloviny 19. stol do současnosti).

Školní třída:

malá,

střednědobá (4-5 let) až dlouhodobá (9 let),

neformální,

spíš uzavřená (fluktuace členů je totiž velmi malá),

uměle vytvořená soc. sk.,

ale přesto zásadní pro život.

Sociální skupiny v životě

- Základní jednotkou lidského společenství je rodina (většinou tvořená monogamním párem).
- Žijeme-li v rodově spřízněných skupinách a aby nedocházelo k většímu křížení, ustanovily společnosti různé složité struktury společnosti (moiety, totemy ad.).

Manželský systém

- Manželský systém řídí hlavně vztahy mezi bratřenci (nikoli mezi sourozenci či rodiči: touhy po rodičích navzdory tomu, co říkal Freud, jsou zcela výjimečné – srov. Westermarckův efekt (kritické období do cca 3 let); ostatně Oidipus nevěděl, že Iokasté je jeho matka a nežil s ní v dětství.

- Děti se už v předškolním věku chovají jinak ve školce a doma.
- Začínají se přizpůsobovat sociální roli – kolektivu dětí s učitelkami.

Sociální skupiny a násilí

- I sociální tvorové spolu bojují! A není to protimluv. Dokonce je to častý stav.
- Ačkoli jsou jednoho rodu, nesnesou se predátoři nebo dominantní samci s jinými samci a bojují spolu. Někdy více v rámci vlastního druhu než mimo něj.

- Teprve hegemoni (králové králů, „císaři“) z doby bronzové začali spojovat různé národy do společných celků.
- Státní celky byly v minulosti multinárodní (např. Rakousko-Uhersko; tedy EU není první pokus, ale poslední).

Vládcové a genocidy

- Menší národy byly odjakživa despoty vyvražďovány.
- Srov. soupis hlavních genocid (srov. Diamond, 2004, s. 268-299): zdaleka největší genocidu způsobili Belgičané v Kongu (10 miliónů) a Nacisté na Židech (6 miliónů) a pak Rusové sami na sobě v dobách Stalina (3-8,7 miliónů), Ukrajinský holodomor (3-5 miliónů), obyvatelé Amerik a Austrálie (milióny), Kambodžané (1,5-3 milióny vlastních), Arménci (1,5 miliónů), Bengálci (0,3-3 milióny) ad.

- Všimněte si, kolik filmů a seriálů je o válkách
- Někdy ani ne reálných (Švejk, Na západní frontě klid), ale zcela vymyšlených: StarWars, Starship troopers, Star Trek, Pán prstenů, Harry Potter
- Válka je téma (srov. prezentaci Socializace o válčení Daniů).

Industriální společnosti

- My, industriální lidé, žijeme ve velkoměstech mezi **lidmi nejen nepříbuznými**, ale i bez vzájemných vztahů.
- Žijeme v **agregátech**, a dokonce mezi **cizinci**.
- (I když po WW2 vznikly v Evropě poprvé státy téměř jednonárodní).
- Jak to zvládneme, že se nepozabíjíme?
- Někde se musí ta dnešní bezmezná důvěra k tzv. bližním vzít (ačkoli je dennodenně podrobována zkouškám: např. piráti silnic).

Právo a spravedlnost

- Ta důvěra je opřena o **právo**, které tu existuje také od dob velkých světovládců (srov. Chammurapiho zákoník).
- My se cítíme chráněni právem, které se opírá o **spravedlnost**.
- Naši představu (neosobní, slepé) spravedlnosti máme tendenci kulturně přeceňovat.
- Existují však i jiné principy, než je tato spravedlnost: Např. harmonizace vztahů, kompenzace či rodinné „právo“:
- Matějček: https://www.youtube.com/watch?v=vzQ-XryoGZM&ab_channel=N%C3%A1vrat%2Co.z.

Přátelství

- My (kdo všechno?) známe **přátelství**, které je pro nás klíčové.
- Opět máme tendenci přeceňovat rozšíření tohoto konceptu – srov. Papua – Nová Guinea (Diamond, 2004).

